

Stanowisko¹ Fundacji Panoptykon w sprawie projektu ustawy – Prawo o zgromadzeniach² dotyczące udziału w marszach osób zamaskowanych

Zgodnie z projektem ustawy – Prawo o zgromadzeniach (dalej: **projekt**) organizator marszu w zawiadomieniu o zamiarze odbycia marszu może zawrzeć deklarację, iż „nie przewiduje udziału w marszu osób zamaskowanych”. Jak wynika z uzasadnienia, umożliwi to organizatorowi „wyraźne zasygnalizowanie nieprzyjęcia takiego sposobu manifestowania”. Deklaracja ma również ułatwić współpracę organizatora i jego służb porządkowych z organem gminy, a także policją.

W ocenie Fundacji Panoptykon oba wskazane wyżej cele, jakim ma służyć propozycja, nie zasługują na ochronę prawną. Jednocześnie propozycja może wywołać negatywne skutki w postaci ograniczenia możliwości anonimowego udziału w zgromadzeniach.

Istotą zgromadzenia jest wspólne prezentowanie określonych poglądów. Cel zgromadzenia definiuje jego organizator. Decyduje on również o trasie marszu, może go rozwiązać, a także zażądać jego opuszczenia „przez osobę, która swoim zachowaniem narusza przepisy ustawy albo uniemożliwia lub usiłuje udaremnić marsz”. Konsekwencją przyznania tych uprawnień są przepisy ustanawiające odpowiedzialność karną organizatora np. za nierozwiązanie marszu w określonej prawem sytuacji.

Naszym zdaniem proponowana możliwość notyfikowania braku udziału osób zamaskowanych nie mieści się w przedstawionym wyżej podziale: „uprawnienie – sankcja za jego niewykonanie w określonej prawem sytuacji” – organizator nie będzie miał bowiem uprawnienia do żądania opuszczenia marszu przez osobę zamaskowaną. Będzie mógł on zatem jedynie zasygnalizować swoje podejście do manifestowania w sposób anonimowy, natomiast projekt nie zakłada przyznania mu uprawnienia do „**nieprzyjęcia** takiego sposobu manifestowania” (o czym mowa w uzasadnieniu). Doprowadzi to do rozbieżności między deklaracjami organizatora, a stanem faktycznym, zwłaszcza wobec osób, których celem jest złamanie prawa niejako „przy okazji” marszu. Sprowadzając propozycję *ad absurdum* należałoby przyznać organizatorom uprawnienie do zadeklarowania, że nie przewidują oni udziału w marszu osób łamiących prawo. Podobnie, jak w przypadku maskowania twarzy, deklaracja ta nie doprowadzi do wyeliminowania sytuacji, w których będzie do łamania prawa dochodzić. Innymi słowy, deklaracja organizatora nie wpłynie na poziom bezpieczeństwa zgromadzeń.

Z drugiej strony, deklaracja organizatora, iż nie przewiduje on udziału w marszu osób zamaskowanych może prowadzić do sytuacji, w której organizator oraz podlegające mu służby porządkowe będą wywierać nieformalną presję na osoby anonimowo uczestniczące

¹ Stanowisko przygotowane przez Wojciecha Klickiego.

² Projekt z 23 marca 2015 r.

w zgromadzeniu. Może to np. przyjąć formę ogłoszenia organizatora marszu wygłaszanego za pomocą megafonów. Istnieje również obawa, że to organizator stanie się ofiarą nacisku ze strony organu gminy, która oczekiwać będzie zawarcia przez niego deklaracji w zgłoszeniu. Taka sytuacja byłaby pożądana, gdyby dotyczyła presji na realizację deklaracji organizatora o „nieprzewidywaniu udziału osób łamiących prawo”. Natomiast w przypadku legalnego działania, jakim jest zasłanianie twarzy, jest zjawiskiem negatywnym. Ma to szczególne znaczenie w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, który możliwość anonimowego manifestowania poglądów uznał za element wolności zgromadzeń.

Kluczowy problem, z którego – jak wynika z uzasadnienia – zdają sobie sprawę projektodawcy wiąże się natomiast z osobami, które przebywają w miejscu zgromadzenia w innym celu, niż wspólne manifestowanie poglądów. W naszym przekonaniu osoby, które naruszają przepisy prawa – np. niszczą mienie – nie są uczestnikami zgromadzenia, a uniemożliwianie im podejmowania tychże działań jest zadaniem policji (przede wszystkim poprzez zatrzymania).

W naszej ocenie zawarta w projekcie propozycja jest rozwiązaniem w mniejszym stopniu ingerującym w wolność zgromadzeń, niż ta zawarta w prezydenckim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo o zgromadzeniach (druk sejmowy nr 2023). Jednakowoż naszym zdaniem propozycja umożliwienia organizatorowi marszu notyfikowania braku udziału osób zamaskowanych nie przyniesie pozytywnych rezultatów, o których mowa w uzasadnieniu, może natomiast doprowadzić do ograniczenia wolności zgromadzeń, której elementem jest prawo do anonimowego udziału w zgromadzeniach. Dlatego postulujemy usunięcie omawianej propozycji z projektu.